

13. Malin och Gräls. En soldat från Satakunta och hans familj under trettioåriga kriget

Ordlista

trettioåriga kriget	30-vuotinen sota (16?? – 16??)
ett krig 5	sota
en regel 3	sääntö
en fred 3	rauha
ett undantag 5	poikkeus
stormaktstid –en	suurvallan aika
genom	kautta, välityksellä
uppstå – r, -stod, stått	syntyä
stark –t –a	vahva
en stat 3	valtio
med	tässä: jolla oli
ett behov 5	tarve
kontrollera I	kontrolloida, valvoa, hallita
räcka II	riittää
inte längre	ei enää
som förr	kuten aikaisemmin
beskatta I	verottaa
jord –e	maa
statsmakt- en	valtiovalta
en bonde –en, bönder –na	talonpoika
ett fähus 5	navetta
en bod 2	aitta
en stuga 1	tupa, mökki
en kammare 2 tai 5	huone, kammio
en skatt 3	vero
lägga –er, lade, lagt på ngt	määrätä jllk
en förmögenhet 3	omaisuus, varallisuus
ett hushåll 5	kotitalous
en individ 3	yksilö
införa II	ottaa käyttöön, saattaa voimaan
boskap –en	karja
utsäde –t	siemenvilja, kylvösiemen
kräva II in	vaatia
kvarntull –en	myllytulli
spannmål –et	vilja
mala II	jauhaa
ett rike 4	valtakunta
vid mitten av ngt	jnk puolivälissä
omvandla I	muuttaa
slutgiltigt	lopullisesti
en personskatt 3	henkilövero
så kall/ad –at –ade	niin kutsuttu
mantalspengar- na	henkiraha, manttaaliraha
lilla tullen	pikku tulli
introducera I	ottaa käyttöön
en avgift 3	maksu

en vara 1
föra II
från landsbygden
för försäljning
ofta återkommande
utskrivning –en
välja –er, valde, valt ut
vux/en –et –na
frisk –t –a
tjäna I
ett fosterland 3
som fotsoldat
dödlighet –en
stå –r, stod, stått för ngt
skrämmande
en åderlåtning 2
manlig –t –a
en befolkning 2
årlig –t –a
en förlust 3
beräkna I
låta IV (ä – å)
en konsekvens 3
i själva verket
betydande
proportionerna mellan könen
förskjutas IV (ö – u)
brist på ngt
en by 2
bli IV (e – i) kvar
förr
en arbetsuppgift 3
en bondgård 2
vara uppdel/ad –at –ade
mellan könen
en kvinna 1
ersätta –er –satte, -satt
lära II sig
köra II med häst
en vagn 2
plöja II
en åker 2
skicklig –t –a
tack vare ngn/ngt
centralmakt –en
en strävan, strävan efter ngt
insyn –en
så pass mycket
vanlig –t –a
ett rike 4

tavara
tuoda
maaseudulta
myytäväksi, myyntiä varten
usein toistuva
sotaväenotto
valikoida, poimia
aikuinen
terve
palvella
isänmaa
jalkasotilaana
kuolleisuus
tarkoittaa jtk
pelottava
nylkeminen, riisto
miehinen, mies-
väestö
vuotuinen
tappio
laskea, arvioida
kuulostaa
seuraus
itse asiassa
merkittävä
sukupuolten väliset mittasuhteet
mennä sijoiltaan, pois tasapainosta
puute jstk
kylä
jäädä jäljelle
ennen
työtehtävä
maatalo
olla jaettu
sukupuolten kesken
nainen
korvata
oppia
ajaa hevosella
vaunu
kyntää
pelto
taitava
jnk ansiosta
keskusvalta
jnk tavoittelu
tarkkailu, valvontamahdollisuus
niin paljon
tavallinen
valtakunta

åtminstone	ainakin
ett fragment 5	katkelma, palanen
ett öde 4	kohtalo
bli synlig –t –a	tulla näkyviin
ett arkivmaterial 5	arkistomateriaali
statlig –t –a	valtiollinen
en förvaltning 2	hallinto
producera I	tuottaa
vars	jonka
ett livsöde 4	elämänkohtalo
formades av statsmakten	valtiovalta muovasi
en bakgrund 3	tausta
följaktligen	siis, näin ollen
av någon orsak	jostakin syystä
bo III	asua
en by 2	kylä
Ulfsby	Ulvila
en socken 2	pitäjä
nedre Satakunta	Ala – Satakunta
härad –et 5, tai –en 3	kihlakunta
deltog	haki itselleen oikeutta
"allmänt laga häradsting"	Uvilan kihlakunnan varsinaisilla käräjillä
häradsting	kihlakunnan käräjät
mötesprotokoll –et 5	kokouspöytäkirja
kortfatt/ad –at –ade	lyhytsanainen
en kontur 3	ääriviiva, pääpiirre
leva i ovisshet	elää epävarmuudessa, epätietoisuudessa
gå ut i kriget	mennä sotaan
nämna II ett namn	mainita nimi
en handling 2	asiakirja
besvik/en –et –na	pettynyt
missnöj/d –t –da	tyytymätön
en bror, brodern, bröder –na	veli
en bonde –n, bönder –na	talonpoika, talonisäntä
tydlig	ilmeisesti, nähtävästi
komma överens om ngt	sopia jstk
en knekt 3	sotilas, huovi
ett villkor 5	ehto
garantera I	taata
resten av familjen	muu perhe
dräglig –t –a	siedettävä
exixtensvillkor –et 5	toimeentuloedellytykset
vägra I	kieltäytyä
infria I	täyttää, lunastaa
ett löfte 4	lupaus
låta sig nöja med ngt	suostua tyytymään jhk
utan	vaan
sökte stöd vid tinget för sina krav	haki käräjillä vahvistusta vaatimuksilleen
ett krav 5	vaatimus
en nämnd 3	lautakunta

genomföra II en undersökning 2
ett förhållande 4
dra IV (o – a) en slutsats 3
knekthustru – n
vinna IV (a – u)
ett mål 5
döma II
sätta tak
ett pörte 4
möjlig –t –a
att följa Malins vidare öden
under rubriken
"är för sig själv"
en mantalslängd 3
anteckna I
som uppges vara
uppträda II
åtminstone
med säkerhet
i all synnerhet som
full visshet kan inte nås
mer talar för än emot
i båda fallen
inte alldeles
utfattig –t –a
en boskapslängd 3
äga II
en ko 3
saknas I
en uppgift 3
en knektänka 1
i mitten av ngt
bör ha varit vid livet
verkligen
borde han ha dukat under för ngt
rimligen
en sjukdom 2
redan
för länge sedan
en av de få
överleva II
mot alla odds
svår –t –a
anpassa I sig till ngt
vardag –en
våldsamt
böter –na
ett slagsmål 5
en grannby 2
ett blåmärke 4

suorittaa tutkimus
asiantila, olosuhteet
vetää johtopäätös
sotilaan vaimo
voittaa
oikeusjuttu, asia
tuomita
rakentaa katto
savupirtti, tupa, mökki
mahdollinen
saada enemmän tietoa M:n elämänvaiheista
otsikolla
elää itsekseen
henkikirjat
merkitä muistiin
jonka ilmoitetaan olevan
esiintyä, ilmaantua
ainakin
varmuudella
varsinkin kun
täyttä varmuutta ei voida saada
enemmän puhuu puolesta kuin vastaan
molemmissa tapauksissa
ei aivan
rutiköyhä
karjaluetelo
omistaa
lehmä
puuttua
tieto, tiedot
sotilaan leski
jnk puolivälissä
pitää olla ollut elossa
todella
olisi hänen pitänyt menehtyä jhk
kaiken järjen mukaan, kohtuuden nimessä
sairaus
jo
kauan sitten
yksi niistä harvoista
jäädä henkiin, säilyä hengissä
vastoin kaikkia odotuksia
vaikea
sopeutua jhk
arki
väkivaltaisesti
sakot
tappelu
naapurikylä
mustelma

återvända II
det verkar så
kan ha varit
bror till ngn
i början av ngt
troligen
Riga
belägra I
inta IV (o – a)
gå till tings
kvar
ett regemente 4
ett kort besök
på nytt
Polen
föra II krig
Preussen
en garnison 3
Tyskland
för att aldrig mer återse sin hemby
Stralsund
Stettin
ett kompani 3
garnisonstjänst -en 3
ganska snart
bli befördrad
en korpral 3
lämna I
delta IV (o – a) i ngt
huvudarmé –n –er
en operation 3
under ledning av ngn
en fältmarskalk 3
uppleva II
bland annat
ett slag 5
makro-
mikro-
ge spelrum
inom människokroppen
föra samman
under primitiva förhållanden
härja I
fritt
det var få förunnat
klara I sig
med livet i behåll
ett ärr 5
ärr/ad –at ade
ära I

palata
vaikuttaa siltä
on voinut olla
jnkn veli
jnkn alussa
luultavasti
Riika
piirittää
vallata, valloittaa
mennä käräjille
tässä: vielä
rykmentti
lyhyt käynti
uudelleen
Puola
käydä sotaa
Preussi
varuskunta
Saksa
saamatta enää koskaan nähdä kotikyläänsä
kaupunki Itämeren rannalla Rügenin eteläp.
Itämeren alueen kaupunki Puolassa
komppania
varuskuntapalvelus
aika pian
tulla ylennetyksi
korpraali
jättää
osallistua jhk
pääarmeija
sotatoimi
jkn johdolla
sotamarsalkka
kokea, elää
muun muassa
taistelu
suur-
pien-, pienois-
antaa liikkumatilaa, liikkumavaraa
ihmisruumiin sisällä
saattaa yhteen
alkeellisissa olosuhteissa
riehua
vapaasti
oli vain harvoille suotu
selviytyä
hengissä
arpi
arpeutunut
kunnioittaa

är/ad –at –ade
en veteran 3
som ingenting tycktes bita på
med förödande resultat
som allra värst
från och med ngt
visa I sig
en dödsmarsch 3
innefatta I
över hälften
ett dussin 5
rymma II
främst
sjukdomarna skördade liv
dö för ngt
en rulla 1
Krigsarkivet i Stockholm
entydig –t –a
dyster –t, dystra
tåga I
norrut
immun mot det mesta
sista
en upplysning 2
som står att finna om honom
bli kvarlämnad
få besked om ngt
än mindre
känna II
van –t –a
det råder det inget tvivel om

kunnioitettu
veteraani
johon mikään ei tuntunut vaikuttavan
tuhoisin seurauksin
kaikkein pahimmillaan
jstk lähtien
osoittautua
kuolonmarssi
sisältää, käsittää
yli puolet
tusina
karata, paeta
etupäässä, enimmäkseen
ihmiset menehtyivät sairauksiin
kuolla jkn puolesta
nimiluettelo
Tukholman sota-arkisto
yksiselitteinen
synkkä
kulkea, marssia
pohjoiseen päin
immuuni lähes kaikelle
viimeinen
tieto, tiedot
jotka hänestä on löydettävissä
tulla jätetyksi (joukoista)
saada tietää jtk
vielä vähemmän
tuntea
tottunut
siitä ei ole epäilystäkään

